

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Механіко-математичний факультет

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана механіко-математичного
факультету з навчальної роботи
Харитонов О.М.
« 30 » Серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія та організація наукових досліджень з основами
інтелектуальної власності

для студентів

галузь знань	11 «Математика та статистика»
спеціальність	113 «Прикладна математика»
освітній рівень	другий (магістр)
освітньо-наукова програма	«Комп'ютерна механіка»
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2020/2021
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання і оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: **Петрущенко Сергій Петрович**, к.ф.н., доцент кафедри філософії та методології науки, **Карацук Оксана Олександрівна**.

Пролонговано: на 2021/2022 н.р. *(підпис, ПІБ, дата)* « 30 » 08 2021 р.

на 20__/20__ н.р. ( ) « » 20__ р.

КИЇВ – 2020

Розробники: **Петрушенков Сергій Петрович**, к.ф.н., доцент кафедри філософії та методології науки, **Каращук Оксана Олександрівна**, к.ю.н., доцент кафедри інтелектуальної власності та інформаційного права;

Затверджено « » 2020 р.

Зав. кафедри філософії та методології науки

 (Добронравова І.С.)

Протокол №1 від «31» серпня 2020 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «31» серпня 2020 року № 2

Голова науково-методичної комісії Маслікова І.І.

Затверджено «31» 08 2020 р.

Зав. кафедри інтелектуальної власності та інформаційного права ІНСТИТУТ ПРАВА

 (Кодинець А.О.).

Протокол №1 від «31» 08 2020 р.

Схвалено науково - методичною комісією інституту права

Протокол від «31» серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії (Дідич Т.О.)

Схвалено науково - методичною комісією механіко-математичного факультету

Протокол від «31» серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії (Олійник А.С.)

ВСТУП

1. Мета дисципліни – познайомити студентів із сучасною методологією науки, дати їм можливість засвоїти сукупність методологічних засобів науки взагалі та математики, зокрема, надати студентам знання та вміння, що створюють необхідне методологічне підґрунтя для здійснення фахової науково-дослідницької роботи, її презентації науковій спільноті; набуття базових знань у сфері правового регулювання відносин інтелектуальної власності, а також формування у студентів практичних навичок щодо самостійного розв’язання проблем, пов’язаних з реалізацією норм законодавства у сфері інтелектуальної власності.

2. Попередні вимоги до опанування навчальною дисципліною:

Успішне опанування курсу «Філософія», базові знання з основних розділів вищої математики. Базові знання у сфері правового регулювання відносин інтелектуальної власності.

3. Анотація навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності» є обов’язковою дисципліною, що забезпечує отримання студентом загальних компетентностей. Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів. Першим модулем є «Методологія наукових досліджень», для його викладання відведено два кредити (13 годин навчальних занять (7 лекцій, 4 семінари, 2 консультації), 47 годин самостійної роботи). В цьому модулі розкривається зміст понять «методологія», «методика», «методи дослідження», розуміння науки як дослідження, розглядаються конкретно-науковий, загально-науковий та філософський рівні методології. Окреслюється множина методологічних систем сучасної філософії науки. Розглядається структура теоретичного та емпіричного знання в єдності з методами теоретичного та емпіричного дослідження. Висвітлюються методологічні проблеми нелінійної науки, які визначають стан сучасної методології науки. Другий модуль - «Основи інтелектуальної власності», для його викладання відведено один кредит (13 годин навчальних занять (7 лекцій, 4 семінари, 2 консультації), 17 годин самостійної роботи). В цьому модулі розкривається зміст понять «інтелектуальна власність», «право інтелектуальної власності», «система права інтелектуальної власності». Розглядаються основні джерела права інтелектуальної власності. Висвітлюються механізм права інтелектуальної власності; підстави набуття правової охорони об’єктами права інтелектуальної власності; базові засади захисту прав інтелектуальної власності. Заключна форма контролю – залік.

4. Завдання (навчальні цілі) – ознайомити студентів із сучасними методологічними концепціями, з основами методології наукового пізнання та з методикою наукових досліджень; сформувати в студентів цілісне уявлення про науково-дослідницький процес.

Дисципліна спрямована на формування таких програмних компетентностей:

- 1) Здатність учитися, здобувати нові знання, уміння, у тому числі в галузях, відмінних від математики (ЗК-1);
- 2) Здатність використовувати у професійній діяльності знання з галузей математичних, природничих, соціально-гуманітарних та економічних наук (ЗК-2);
- 3) Здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел, необхідної для розв'язування наукових і професійних завдань (ЗК-4);
- 4) Здатність генерувати нові ідеї (ЗК-5);
- 5) Здатність спілкуватися державною мовою і усно, і письмово (ЗК-8);
- 6) Здатність спілкуватися іноземною мовою (ЗК-9);
- 7) Здатність грамотно будувати комунікацію, виходячи з мети і ситуації спілкування (ЗК-10);
- 8) Здатність критично оцінювати та переосмислювати власний і чужий досвід, аналізувати свою професійну й соціальну діяльність (ЗК-11);
- 9) Здатність відповідально приймати рішення з урахуванням соціальних та етичних цінностей і правових норм (ЗК-12);
- 10) Здатність усвідомлювати й враховувати соціокультурні розбіжності у професійній діяльності, проявляти толерантність до різних культур (ЗК-13)
- 11) Знання на рівні новітніх досягнень, необхідні для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері математики та її практичних застосувань (ФК-1);
- 12) Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні математичних проблем (ФК-2);
- 13) Здатність до використання принципів, методів та організаційних процедур дослідницької та/або інноваційної діяльності (ФК-3);
- 14) Спроможність розуміти проблеми та виділяти їхні суттєві риси (ФК-4)

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знання:			
1.1	Складові системи засад науки: наукову картину світу, ідеали і норми наукового дослідження, філософські засади наукового дослідження. Ознаки класичного, некласичного та постнекласичного типів наукової раціональності	Лекція, семінар, самостійна робота	Експрес-контрольна робота Усна доповідь, письмова контрольна робота	5
1.2	Поняття наукового методу та методології, основні методи	Лекція, самостійна	Експрес-контрольна	5

	наукового дослідження: емпіричні, загальнонаукові; Загальнонаукові методологічні принципи та їх зміну протягом розвитку науки	робота	робота, підготовка реферату	
1.3	Характеристики відомих методологічних систем: емпіризму та індуктивізму, методології фальсифікаціонізму. історичної школи у філософії науки, зокрема теорії наукових революцій Т.Куна, методології науково-дослідницьких програм І. Лакатоша, методологічного анархізму П. Фойерабенда; критики догматичної раціональності Л. Лаудана та Г. Патнема та розуміння раціональності і реалізму в сучасній філософії науки .	Лекція, семінар, самостійна робота	Експрес-контрольна робота, усна доповідь, письмова контрольна робота	5
1.4	Популярні методологічні моделі: гіпотетико-дедуктивна та емпірична індуктивна, поняття факту, гіпотези і теорії, . поняття абстрактних об'єктів теорії, процедури їхньої побудови (ідеалізація, конструювання), системна організація абстрактних об'єктів (теоретичні схеми), їх співвідношення з математичним апаратом, роль фундаментальної і спеціальних теоретичних схем у дедуктивному розгортанні теорії. Емпіричні схеми як необхідний посередник між теоретичною схемою і дослідом	Лекція, самостійна робота	Експрес-контрольна робота, підготовка реферату	5

1.5	Характеристика сучасної глобальної наукової революції як становлення постнекласичної науки, а складних людиновимірних систем як об'єктів дослідження постнекласичної науки; зміна засад розуміння реальності в сучасній науковій картині світу від незмінності до глобального еволюціонізму. Складність, темпоральність, цілісність як риси нового нелінійного світобачення; конструктивна роль динамічного хаосу як єдності порядку і безладу у становленні багатоманітності складних систем, принципову складність фракталів.	Лекція, самостійна робота	Експрес-контрольна робота, підготовка реферату	5
1.6	Інтелектуальна власність, її система, загальні принципи її правового регулювання.	Лекція, самостійна робота	Підготовка реферату, Усна доповідь	5
1.7	Нормативно-правові акти у сфері інтелектуальної власності.	Лекція, самостійна робота	Підготовка реферату, Усна доповідь	5
1.8	Механізми захисту права інтелектуальної власності.	Лекція, самостійна робота	Підготовка реферату	5
	Вміти:			
2.1	Розрізняти науку як систему знань, соціальний інститут та дослідницьку діяльність, розуміти історичну зміну системи засад науки як зміну типів наукової раціональності в процесі глобальних наукових революцій;	Лекція, семінар, самостійна робота	Підготовка реферату	5
2.2	Розрізняти метод, методологію, методіку, техніку; усвідомлювати	Лекція, самостійна робота	Підготовка реферату	5

	багаторівневість методології науки, різноманітність конкретнонаукових методологій, розуміти норми наукового дослідження як методологічні принципи; використовувати вимоги до наукової теорії як загальнонаукові методологічні принципи			
2.3	Розуміти роль наукової спільноти для функціонування науки; розуміти проблему несумірності парадигм та теорій у роботах Т.Куна та П.Фейерабенда та її витоки;	Лекція, семінар, самостійна робота	Підготовка реферату	5
2.4	Розрізняти загальнонаукові та спеціальні, емпіричні та теоретичні, кількісні та якісні методи; розрізняти та застосовувати методологічні процедури верифікації, обґрунтування і фальсифікації, абдукцію і висновки до найкращого пояснення; розрізняти експеримент і спостереження, застосовувати процедури переходу від даних спостереження до емпіричних залежностей і наукових фактів;	Лекція, самостійна робота	Підготовка реферату	5
2.5	Розуміти єдність багатоманітності у світі як генетичну єдність, структурну організацію матерії в світі як результат його самоорганізації; розуміти зміну ролі фундаментальних теорій у нелінійному природознавстві порівняно з класичним.	Лекція, самостійна робота	Підготовка реферату	5

2.6	На підставі аналізу законодавства у сфері охорони інтелектуальної власності визначити специфіку правового регулювання відносин щодо охорони основних результатів інтелектуальної, творчої діяльності.	Лекція, семінар, самостійна робота	Підготовка реферату	5
2.7	Застосовувати у практичній діяльності ефективні способи захисту прав інтелектуальної власності	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, письмова контрольна робота	5
	Комунікація			
3.1	Вміння фахово презентувати результати власної науково-дослідної роботи з урахуванням етичних норм академічної доброчесності	Семінар, Самостійна робота	Усна доповідь,	5
3.2	Грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати та брати участь в аргументованій професійній дискусії	Семінар, Самостійна робота	Усна доповідь, Експрес контрольна робота	5
	Автономність та відповідальність:			
4.1	Здатність працювати автономно	Самостійна робота	Підготовка реферату	5
4.2	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	Самостійна робота	Підготовка реферату	5
4.3	Аналізувати інформацію з першоджерел, оцінювати її з точки зору новизни, використовувати сучасні інформаційні технології і бази даних.	Самостійна робота	Підготовка реферату	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	3.1	3.2	4.1	4.2	4.3
Програмні результати навчання																				
ЦМС-1. Виявляти здатність до самонавчання та професійного розвитку.	+	+	+	+	+	+	+	+										+	+	+
ЦМС-2. Уміти організувати власну діяльність та одержувати результат у рамках обмеженого часу.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+
ЦМС-3. Демонструвати навички взаємодії з іншими людьми, уміння працювати в групах, управління конфліктами та стресами.									+	+	+	+	+	+	+	+	+			
ЦМС-4. Уміти здійснювати збір, опрацювання, аналіз, систематизацію науково-технічної інформації, уникаючи при цьому плагіату.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЦМС-5. Ефективно спілкуватися з питань інформації, ідей, проблем та рішень зі спеціалістами та суспільством загалом.									+	+	+	+	+	+	+	+	+			
ЦМС-7. Демонструвати навички професійного спілкування, включаючи усну та письмову комунікацію українською мовою та принаймні ще однією з поширених європейських мов.									+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання РН 1.1 – 1.8), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (**вміння** РН 2.1-2.7); **комунікація** (РН 3.1,3.2) **автономність та відповідальність** (РН 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. Усна доповідь: РН 1.1, 1.3, 1.6, 1.7,2.7, 3.1, 3.2 – 11 / 20 балів
2. Експрес-контрольна робота: РН 1.1 -1.8, 3.2 – 6 / 10 балів
3. Підготовка реферату: РН 1.2, 1.4, 2.1 - 2.6, 4.1-4.3 –11 / 20 балів

3. Підсумкова контрольна робота: РН – 1.1, 1.3 – 7 / 10 балів

5. Залік. РН1.1-1.8; 2.1-2.7 – 20 / 40 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх (двох) частин навчальної дисципліни. Загальна семестрова оцінка складаються із балів, отриманих за 1) експрес-контрольні роботи на лекціях, 2) реферати, 3) підсумкову контрольну роботу, 4) підсумкове оцінювання в формі заліку

Експрес-контрольні роботи на лекціях проводяться у формі письмової роботи з двох питань наприкінці лекції. Вони сформульовані щодо змісту лекції. Оцінка від 1 до 3 балів за правильну відповідь в залежності від рівня складності питання.

Критерії оцінювання:

Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу, першоджерела.

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності.

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, першоджерела. Має у відповіді суттєві неточності.

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді.

Реферат оцінюється, виходячи з компетентностей, проявлених студентом на основі його самостійної роботи.: здатності до автономної роботи та вміння шукати інформацію та послуговуватися нею. Теми рефератів дані в інформаційному додатку, а також можуть бути сформульовані студентом самостійно, виходячи з програми. Використання матеріалу з різних тем заохочується додатковими балами. Студент може підготувати більше, ніж один реферат.

Підсумкова контрольна робота є письмовою відповіддю на одне з випадково обраних питань програми.

Підсумкове оцінювання у формі заліку:

Критично-розрахунковий мінімум балів за навчання впродовж семестру становить **20** балів, рекомендований мінімум, розрахований з урахуванням специфіки дисципліни, становить **35** балів. Студенти, які протягом семестру набрали сумарно меншу кількість балів, ніж рекомендований мінімум – **35** балів, для підвищення балів отримують можливість написати додаткову контрольну роботу та виконати додаткові завдання з самостійної роботи.

Мінімальна кількість балів, які додаються до семестрових – 20 балів, тобто, якщо оцінка студента на заліку є нижчою від мінімального порогового рівня (20 балів), то бали за залік не додаються до семестрової оцінки.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі форм контролю здійснюються у відповідності до „Положення про організацію освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка” (2018), <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/Organization-of-the-educational-process.pdf>.

Форма заліку – письмова робота

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестр (мінімум 20, максимум 60 балів) та заліку (мінімум 20, максимум 40 балів).

7.2 Організація оцінювання за формами контролю:

Шкала відповідності:

Зараховано / Passed	60-100
Незараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
<i>Змістовий модуль 1: Методологія наукових досліджень</i>				
1	Тема 1. Наука як дослідження	2	2	9
2	Тема 2. Методи та методологія	2		10
3	Тема 3. Множина методологічних систем	1	2	9
4	Тема 4. Методи емпіричного та теоретичного досліджень, структура емпіричного та теоретичного знання	1		10
5	Тема 5. Методологічні проблеми нелінійного природознавства як феномену постнекласичної науки	1		9

Змістовий модуль 2: Основи інтелектуальної власності				
6	Тема 1. Інтелектуальна, творча діяльність та її місце у соціально-економічному розвитку суспільства	2	2	5
7	Тема 2. Система та джерела права інтелектуальної власності	2		6
8	Тема 3. Особливості правової охорони об'єктів інтелектуальної власності. Захист прав інтелектуальної власності	3	2	6

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **14 год.**

Семінари – **8 год.**

Консультація – **4 год.**

Самостійна робота – **64 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Аналитическая философия: Избранные тексты \ Сост. Вступ. ст. и коммент. А.Ф. Грязнова. – М.,1993. Добронравова І. С., Білоус Т. М., Комар О. В. Новітня філософія науки. – К., 2009.
<http://www.philsci.univ.kiev.ua>
2. Добронравова І.С., Сидоренко Л.І. Філософія та методологія науки. Підручник. Київ: «Київський університет», 2008.
<http://www.philsci.univ.kiev.ua>
3. Колесников О. В. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 144 с.
4. Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология.- М., 1998.- Ч.2.
5. Степин В.С., Розов М.А., Горохов В.Г. Философия науки и техники. - М., 1997. - С.193-199.
6. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник / О.П.Орлюк (кер. авт. кол.), А.О.Кодинець, Ю.В.Носік та ін.; за ред. О.П.Орлюк. – К.: Інтерсервіс, 2016. – 382 с.
7. Право інтелектуальної власності. Академічний курс : Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. – К. : Концерн Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.

8. Право інтелектуальної власності : підруч. / О. І. Харитоновна [та ін.] ; за заг. ред. О. І. Харитоновної. - Київ : Юрінком Інтер, 2016. - 540 с.

Додаткова:

1. Аршинов В.И. (2012) Сложность постнеклассических практик и будущее конвергирующих технологий. – В кн. Постнеклассические практики. Опыт концептуализации. – Санкт – Петербург: Издательский дом Мир – 535с. – С. 165-187. С.171.
2. Баженов Л.Б. Стрoение и функции естественонаучной теории.- М., 1986. - Гл.4,5.
3. Буданов В.Г. Методология синергетики в постнеклассической науке и в образовании. ИФ РАН, М.: УРСС, 2007. 232 с. <http://www.synergetic.org.ua>
4. Добронравова И.С. Синергетика: становление нелинейного мышления. - К., 1990. <http://www.philsci.univ.kiev.ua>
5. Добронравова І.С. Норми наукового дослідження в нелінійному природознавстві // Філософська думка. 1999. №4. С.36-48. <http://www.philsci.univ.kiev.ua>
6. Добронравова И.С. Нелинейное и сложное мышление. – В кн .«Философия мышления» – Одесса: «Печатный дом», 2013 – 442с. С. 91 – 104.
7. Добронраврва І.С. Теоретична реконструкція нелінійних феноменів: епістемологічні засади та науковий дискурс. // Філософії освіти. Philosophy of Education №1(20)-2017 <http://www.philosopheducation.com/index.php/ua>
8. Добронравова І.С. Практична філософія науки. – Суми : Університетська книга, 2017.
9. Кун Т. Структура научных революций. –М.,1975.
- 10.Кримський С.Б. Запити філософських смислів. // Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008, 718с. С.444-717.
- 11.Лаудан Л. Наука и ценности. (Главы из книги.) // Современная философия науки. М., 1994.
- 12.Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ. –М.,1995.
- 13.Лакатос И. История науки и ее рациональные конструкции // Структура и развитие науки. - М., 1978.
- 14.Мандельброт Б.Фрактальная геометрия природы. – Москва: Институт компьютерных исследований, 2002, 656 с.
- 15.Морен Э. Метод. Природа природы. М.: «Прогресс – Традиция» .2005. 464с.
- 16.Пайтген Х.-О., Рихтер П.Х. Красота фракталов. - М., 1993.
- 17.Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса. - М., 1986. С
- 18.тепин В.С. Научное познание и ценности техногенной цивилизации //Вопр.филос. - 1989. - N10. - С.3-18.
- 19.Степин В.С. Теоретическое знание. М., 2000.
- 20.Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів 1886 року. //Закон України «Про приєднання України до Бернської конвенції

- про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24 липня 1971 року, зміненого 2 жовтня 1979 року) »// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, N 21, ст.155 (із змінами)
- 21.Паризька конвенція про охорону промислової власності 1983 року – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_123робоча_програма_мех_мат.doc..doc
- 22.Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014. // Офіційний вісник України від 26.09.2014 — 2014 р., № 75, том 1, стор. 83, стаття 2125.
- 23.Конституція України //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
- 24.Цивільний кодекс України – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15робоча_програма_мех_мат.doc..doc
- 25.Про авторське право і суміжні права. Закон України від 23 грудня 1993 року № 3792-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 64 (зі змінами).
- 26.Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 32 (зі змінами).
- 27.Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 34 (зі змінами).
- 28.Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 36 (зі змінами).
- 29.Закон України «Про правову охорону географічних зазначень» від 16 червня 1999 року // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 32. – Ст. 267 (зі змінами)